

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ROČNÍK IX.

ČÍSLO 11.

Pplk. franc. gšt. BERNIS:

Je výhodnější pátrati po úmyslu nepřítele, anebo zjišťovati možnosti jeho manévru?)*

I.

A. Úmysly obou protivníků před bitvou.

a) Bülow 27/8 večer a 28/8 ráno.

Situace II. německé armády 27/8 večer (viz náčrt 1.).

Po bitvě u Charleroi pronásledovala II. německá armáda pod velením generála-plukovníka von Bülowa V. francouzskou armádu směrem jihozápadním.

Večer 27. srpna dosáhla čáry (od západu k východu):

VII. armádní sbor: 14. pěší divise Vallée—Mulâtre.

X. záložní armádní sbor: 2. záložní gardová divise Wassigny, 19. záložní divise Etreaux.

X. armádní sbor: 19. pěší divise Neuville—Dorengt, 20. divise Leschelles.

Garda: 1. gardová divise Buironfosse, 2. gardová divise v La Capelle.

Za pravým křídlem armády byl pod velením v. Richthofena jezdecký sbor (5. jezdecká divise a gardová jezdecká divise), ubytovaný v prostoru Fesmy—Le Sart—Catillon. Za jezdeckým sborem byla ještě v Maroilles 13. pěší divise patřící k VII. armádnímu sboru, jejíž jedna brigáda byla ponechána v Maubeuge.

Napravo od 2. armády dosáhla 1. armáda čáry Combles—Le Catelet—Joncourt a byla tak o celý jednodenní pochod před druhou armádou.

Nalevo od 2. armády byla 3. německá armáda (v. Hausen) asi v stejné výši, a to na čáře Auvillers—L'Echelle—Lonny. Mezi 2. a 3. armádou byla mezera nejméně 30 km.

Úkol 2. armády.

Rozkazem z 27. srpna ponechává vrchní německé velení 2. armádě její dřívější úkol: pronásledovati ustupující francouzská vojska ve směru na La Fère a na Paříž v pásmu omezeném na západě čarou Saint Quentin, Jussy, Noyon (vše v to) a na východě čarou Vervins, Laon a Soissons (vše v to).

Nepřítel.

Několik menších srážek se zadními francouzskými voji nepokrytlo dostatečně přesných zpráv o nepříteli. Nicméně. gen. Bülow předpokládal, že Angličané ustupují na Saint Quentin a tušil, že V. francouzská armáda je za Oisou mezi Guise a Hirson.

*) Psáno francouzsky pro Vojenské rozhledy. Přeložil mjr. gšt. Zdeněk Waldhütter.

Co se má dělati?

Pronásledovati? V tom případě si oba levé armádní sbory budou musít vynutiti přechod přes Oisu. Bitva na Sambře poučila již velitele 2. armády, jak obtížná je podobná operace. Věc by byla mnohem snadnější, kdyby mohl počítati na podporu 3. armády, která, nemajíc před sebou Oisy, by mohla obchvátiti francouzské síly z východu.

Mezi jeho armádou a 3. armádou je však tak značná mezera, že nemůže počítati na její pomoc před 29. Tato úvaha vedla velitele 2. armády k tomuto rozhodnutí:

První rozhodnutí (17 hod. 30 min.). Všechny čtyři armádní sbory 2. armády zůstanou 28. v svých ubytovacích prostorech, zatím co se 3. armáda přiblíží k 2. armádě.

Hlášení o tomto rozhodnutí bylo oznámeno radiotelegraficky vrchnímu velitelství 27. srpna v 17 hod. 30 min.

Mezitím v době od 17 hod. 30 min. do noci měl gen. Bülow čas přemýšlet a shledal, že se 1. armáda, mající již jednodenní náskok, vzdálí ještě o další jeden denní pochod od jeho armády.

Generál Bülow přes to, že chtěl očekávati 3. armádu, která mu mohla značnou měrou ulehčiti přechod přes Oisu, nemohl dopustiti, aby ztratil dotyk s 1. armádou.

Druhé rozhodnutí (20 hod.). Oba armádní sbory, které jsou na pravém křídle, provedou menší postup směrem jihozápadním. Ostatní dva armádní sbory, jsoucí na levém křídle, zůstanou v svých ubytovacích prostorech.

Tím, že postoupí poněkud na svém pravém křídle na jihozápad, zachová si spojení s oběma sousedy. Podle toho byly pak sestavovány rozkazy.

Redakce rozkazů zabrala něco času a zatím došlé zprávy pozměnily do jisté míry onu představu, kterou si generál Bülow o situaci učinil.

Předně byla to radiotelegrafická depeše 3. armády, adresovaná vrchnímu velitelství, která jej poučila o tom, že 3. armáda potáhne zítra ve směru jihovýchodním a ne, jak by si přál, směrem západním nebo jihozápadním (zachycena v 20 hod. 50 min.).

Dále v 22 hodin došlo hlášení od gardy o tom, že na předvoje 2. gardové divise bylo nepřátelským dělostřelectvem stříleno ve Froidestres, že vstup do Etreapontu je zahrazen a že výšiny u Autreppe a u Etreapontu jsou pevně obsazeny.

Z ostatních úseků nedošly žádné zprávy. Tato zpráva však dostačila veliteli armády, aby byl přesvědčen o tom, že Francouzové budou mu velkými silami klásti značný odpor při přechodu řeky Oisy.

Od okamžiku, kdy dostal onu radiovou depeši, věděl generál Bülow, že nemůže spoléhati na pomoc 3. armády, nýbrž že musí sám svést bitvu. Svedení bitvy vyžaduje většího počtu zpráv o nepříteli a mimo to bude třeba ještě více seskupiti oba levé armádní sbory k středu armády. Proto:

Třetí rozhodnutí (23 hodin). X. armádní sbor a garda shromáždí se na severním břehu potoka Ironu mezi Ironem (obcí) a Buironfosse. Potok bude překročen toliko na zvláštní rozkaz velitele armády. Armádní sbory na pravém křídle budou se snažit dosáhnouti co nejdříve čáry St. Quentin—Etaves—Petit Verly.

Připustíme, že by toto třetí rozhodnutí generála Bülowa bylo provedeno. Tu by se ocitl X. armádní sbor na čáře mezi Ironem a Leschelles s divisemi vedle sebe, a to 19. divise by byla obrácena čelem ke Guise a 20. čelem ke Flavigny.

Garda by byla na čáře mezi Leschelles a Buironfosse. Prvá divise — čelní — by zaujala obranné postavení v tomto prostoru a za ní, více k východu, by se seskupila druhá divise ukrytá před zraky letce.

Toto rozhodnutí by mělo v zápětí jen menší potyčky s anglickými zadními voji, ale na levém křídle by nemohlo mít za následek žádné srážky s armádou francouzskou, která neměla důvodu, proč by měla překročit Oisu a postupovati na sever.

Ráno 28. srpna dostal generál Bülow:

1. hlášení od letce, který prováděl průzkum 27. srpna v době mezi 19. a 20. hodinou. Toto hlášení rýsovalo celkovou situaci nepřátelskou takto: „V údolí Oisy jsou jen slabé zadní voje.“

2. oznámení, že 3. armáda bude postupovati na jihozápad, pravé křídlo na Rumigny.

Na tomto oznámení mu již nezáleží. Podpora 3. armády je zbytečná, když nepřítel nechce klásti vážný odpor v údolí Oisy a naopak se snaží urychlit svůj ústup, aby unikl pronásledování. Generál Bülow došel k závěru, že může jít již jen o to, aby pronásledoval nepřítele a zahnal jeho slabé zadní voje. Proto:

Čtvrté rozhodnutí (28. srpna v 9 hodin). Armádní sbory na pravém křídle postoupí v jednodenním pochodu až na čáru Flumières, Grandserancourt, Urvilliers a posunou své předvoje kupředu až na Ham a St. Simon.

Armádní sbory na levém křídle budou postupovati: X. AS. ve dvou proudech, a to jedním přes Guise na Courjumelles, druhým přes Flavigny na Laudefay. Garda postoupí rovněž ve dvou proudech, a to pravá kolona přes Wiège—Faty na Saint Richaumont, levá na východ od ní.

b) Lanrezac 27. srpna večer a 28. srpna ráno.

Situace francouzských vojsk (viz náčrt 2.).

Po bitvě u Charleroi stáhla se 5. armáda k jihu. Její hlavní síly byly všeobecně na čáře Courjumelles, Sains-Richaumont, Vervins, Coingt, Blanchefosse a její přední stráž stály na Oise a na Thonu od Guise až k Aubentonu.

Od ní napravo ustupovala 4. francouzská armáda na čáru Guignicourt—Vouziers a současně stěhovala své levé křídlo na Ligny l'Abbaye.

Od 5. armády na západ byla armáda anglická, která po porážce u Cambrai (26/8) ustupovala k jihu a to svým levým křídlem přes St. Quentin a pravým křídlem údolím řeky Oise. Anglická armáda měla dosáhnouti 28. srpna čáry La Fère—Noyon.

Nepřítel.

Velitel 5. francouzské armády posuzoval nepřátelskou situaci takto:

1. Skupina 6 až 7 armádních sborů (armáda Kluckova a pravé křídlo armády Bülowovy) postupuje svým levým křídlem na St.

Quentin, zatím co se její pravé křídlo snaží obchvátiti Angličany a ony francouzské formace, které se začínají objevovati severovýchodně od Paříže.

2. Jiná skupina v síle 4 až 5 armádních sborů pod velením generála Bülowa stojí na čáře Wassigny—Nouvion—La Capelle.

3. Saská armáda v síle 2 až 3 armádních sborů přešla 25. srpna Meusu mezi Dinantem a Fumay a posunula své předvoje na Rocroy.

Úkol 5. armády.

Původně se měla 5. armáda stáhnouti na čáru Craonne—Laon—La Fère—Vermand a tam se seskupiti tak, aby mohla svým levým křídlem protiútočiti přes Bohain.

Porážka Angličanů v prostoru Cambrai a jejich ústup k východu měly v zápětí, že tento manévř nemohl býti proveden. A tak se stalo, že se musila 5. francouzská armáda stáhnouti k svému pravému křídlu na východní břeh řeky Oisy.

Pojetí manévru.

První záměr: Ústup k jihu. Generál Lanrezac vida, že jeho spojení se 4. armádou není náležitě zajištěno a že anglická armáda kvapně ustupuje, byl toho názoru, že se nemůže vydati útokům tak silného nepřítele, a proto se rozhodl započítí příštího dne ústup na jih a zaujmouti postavení na čáře Ribemont—Marle—Montcornet.

Podle tohoto rozhodnutí byly sestavovány rozkazy a armádní sbory byly předem uvědomeny o ústupu, který měly provést 28.

Druhý záměr: Protiútok ve směru S. S. Z. V té době přichází rozkaz generála Joffra, který nařizoval napadnouti nepřátelské síly, které postupují za 5. armádou. Tento protiútok měl býti proveden v prostoru na jih od Oisy a ve směru na sever.

Proto se rozhodl generál Lanrezac stáhnouti příštího dne své síly více k levému křídlu na čáru Surfontaine—Villers le Sec—Laudefay—Richaumont—Laigny a tam se připravit k protiútoku ve směru na S. S. Z.

Třetí záměr: Protiútok na západ. Sotva byly dány příslušné dispoice, již tu byl další rozkaz, který ukládal generálovi Lanrezacovi pustiti se do boje s oněmi nepřátelskými silami, které by útočily na anglické síly na pravém břehu Oisy. Šlo tedy o protiútok ve směru na St. Quentin. Tento rozkaz byl ještě jednou opakován samým Joffrem a to 28. srpna v 9 hodin ráno.

Ve smyslu tohoto úkolu vydal generál Lanrezac dispoice pro zaujetí takového uclnění, které by mu dovolovalo zahájití protiútok na pravém břehu Oisy ve směru na St. Quentin, při současné ochraně pravého boku v ohbí Oisy v prostoru Guise.

B. Zjištění úmyslu nepřítele a jeho význam pro velitelství.

To, co bylo výše řečeno, dává dostatek látky k přemýšlení. Představme si, že by se 2. oddělení 5. francouzské armády snažilo zjistiti úmysly generála Bülowa ve dnech 27. a 28. srpna a přemýšlejíme o tom, co by z toho mohlo vyplynouti.

27. po skončení pochodu dosáhla čela německých kolon oněch míst, jež jsem naznačil. Vojska se rozložila táborem a zásobují se.

Připustíme, že 2. oddělení 5. armády je znamenitě o tom všem informováno.

K jakému závěru o úmyslu generála Bülowa by dospělo 2. oddělení? Má generál Bülow v úmyslu zůstat na místě 28. srpna, či chce dále postupovati na jih nebo na jihovýchod nebo docela na jihozápad?

To sám generál Bülow nevěděl a proto si 2. oddělení nemohlo stanovit za úkol zjistiti úmysl, který vlastně ani neexistoval.

27. v 17 hodin se generál Bülow rozhodl; měl tedy určitý úmysl pro zítřek a tento úmysl hlásil radiotelegraficky vrchnímu velitelství.

Připustíme, že by 2. oddělení 5. francouzské armády mělo tentokrát štěstí a že by zachytilo tuto depeši. V tomto případě by znalo úmysl nepřátelského velení.

Co by však z toho vzešlo? V depeši stálo, že 28. srpna zůstane 2. armáda v svém ubytovacím prostoru s čely svých pochodových kolon ve vzdálenosti 8—10 km na sever od Oisy.

Ve skutečnosti však 28. srpna celá tato armáda provádějíc úmysl 4. postoupila vpřed, přešla svým levým křídlem Oisu a pokusila se o další postup k jihu.

Proto kdyby velitel 5. armády založil svou myšlenku manévru jedině na tomto úmyslu, jeho manévr by se ztroskotal a jej by stihl brozný nezdár.

Kdyby se bylo 2. oddělení 5. armády v své snaze zjistiti úmysl nepřítele dozvědělo o depeši z 20 hod. 30 min., v níž 3. armáda hlásila vrchnímu velitelství, že směr jejího dalšího postupu bude na jihovýchod, učinilo by z toho pravděpodobně závěr, že i 2. armáda bude postupovati tímž směrem.

Právě tak by se mylilo. Vzhledem k této zprávě se Bülow nedal na jihovýchod, ale rozhodl se postupovati na západě. Proto by se manévr, který se zakládal na tomto úmyslu nepřítele, musil také ztroskotati.

Připustíme i to, že by 2. oddělení správně předpokládalo, že gen. Bülow nepodlehne tomuto vlivu a že bude postupovati místo na jihovýchodě na západě. Tu by mohlo 2. oddělení dojiti k závěru, že se ještě tím více rozšíří mezera mezi 2. a 3. německou armádou.

Skutečnost by nedala za pravdu 2. oddělení, neboť druhého dne netáhla 3. armáda na jihovýchod, nýbrž na jihozápad. Mezera se neztvrdila, nýbrž naopak se zmenšila. Manévr, který by počítal se zvětšováním mezery mezi oběma armádami, musil by se tedy také zhroutiti.

2. oddělení napodobujíc staré věštce mohlo by si snad vyložit i let letounu, který mezi 19. a 20. hodinou letěl nad údolím Oisy. Tento letoun mohl v údolí spatřiti jen slabé částice. Věštcí by se mohli pokusit odhadnouti, jak bude tato zpráva působiti na nepřátelské velení a co na tuto zprávu toto velení učiní.

K této věštbě by potřebovali však vědět:

1. že zpráva získaná mezi 19. a 20. hodinou nedorazí velitele armády dříve než druhého dne ráno a

2. že si ji jak pozorovatel, tak i Bülow vyloží každý po svém způsobu.

Tyto všechny zprávy scházely 2. oddělení armády. Jak by tedy mohlo dojiti k správným závěrům při tak neúplném podkladě?

2. oddělení armády, snažíc se stále odhalit úmysl nepřítelův, mohlo by býti zpraveno o pohybech německých sil ráno 28. srpna. Na př. letectvo, kdyby bylo bývalo příznivé počasí, by bylo mohlo zpozorovati pohyb německých vojsk na sever od Oisy. Poход těchto vojsk po dosažení čáry Iron, Buironfosse se zastavil a bylo pozorovati tam kopání zákopů — provedení záměru 3.

Kdyby 2. oddělení z toho usuzovalo, že nepřítel má v úmyslu přejíti k obraně, události by brzy opravily jeho názor. Ve 13 hodin dalo se totiž celé levé křídlo 2. armády na pochod.

Kdyby pak velitel armády založil manévry na tomto obranném záměru nepřítelově, zcela určitě by se přepočtl.

Ve skutečnosti nebyl svěřen 2. oddělení 5. francouzské armády úkol řešiti tyto různé problémy. Neznalo oněch zpráv, které postupně docházely do stanu velitele 2. německé armády a které měly za následek, že čtyřikrát během 24 hodin změnil svůj úmysl:

pohyb 3. armády na jihozápad (předpokládán),
pohyb 3. armády na jihovýchod (oznámen),
jižní břeh Oisy silně obsazen (od gardy),
slabé nepřátelské prvky v údolí Oisy (od letce).

2. oddělení neznalo radiových depeší ze 27. srpna ze 17 hodin 30 min. a z 20 hod. 50 min., neboť nebyly zachyceny. Stejně tak jeho zvláštní pozornost nevzbudil let letounu nad údolím Oisy. Nutno si uvědomiti, že se hlavní zájem 5. armády soustřeďoval na západní břeh Oisy ve směru na St. Quentin. Třeba zdůrazniti také to, že počasí zabraňovalo provádění leteckého průzkumu.

Tak je tomu ve skutečnosti ve válce.

Téměř nikdy se nám nepodaří, abychom poznali úmysl nepřátelského velení, a to z těchto důvodů:

1. Jest téměř nemožné poznati všechno to, na čem velitelství buduje svůj úmysl. Kdyby nám scházela jedna jediná taková okolnost, mohly by naše závěry býti pochybené. A i kdybychom byli jisti, že všechny tyto okolnosti známe — a to nebude nikdy — nebyli bychom přes to nikdy jisti, že z nich vyvodí nepřítel totéž, co z nich sami vyvozujeme.

2. Musili bychom míti vždy tak neopatrného protivníka, jakým byli Němci v roce 1914, abychom mohli spoléhati na to, že se dozvíme o jeho úmyslech ze zachycených depeší nebo z jiných indiskrecí. A to jest jediný pramen, na nějž bychom mohli aspoň poněkud spoléhati.

Události, jež můžeme zjistiti, nejsou ničím jiným než důsledkem dřívějších úmyslů. Snažit se usuzovati z důsledků na příčinu nebo z události na úmysl, je věc, která by mohla vésti k největším omylům.

A nic nám nezaručuje, že nynější nebo dřívější úmysl nebude zaměněn jiným zcela odchylným, ba někdy docela i opačným. A v tom, že se mnohdy střídá rozkaz s protichůdným rozkazem, leží ono velké nebezpečí, jež hrozí manévru založenému na úmyslu nepřítelově.

Příklad generála Bülowa nás dostatečně poučuje o tom, s jakou rychlostí se střídají záměry velitele. 27. srpna v 17 hod. 30 min. má generál Bülow v úmyslu zůstat státi 28. srpna na sever od Oisy, ale ve skutečnosti téhož 28. srpna se bije na jihu od této řeky.

27. srpna v 20 hodin rozhodl se prodloužit sestavu své armády, aby mohl lépe udržovati dotyk se svými sousedy. Ale již 28. srpna seskupuje své síly k levému křídlu, aby mohl přejíti Oisu.

27. ve 23 hod. zamýšlí provést násilný přechod řeky, co zatím 28. srpna rozvinuje své síly k rychlému pronásledování.

Je to u generála Bülowa nějaký zvláštní případ? — Ne. Podívejme se do druhého tábora.

Předpokládejme nyní, že generál Bülow — tento kunktátor — jemuž bylo svěřeno pronásledovati ustupujícího nepřítele, nebude se vázati na své sousedy a upře svou pozornost na toho nepřítele, jež má pronásledovati. Dále předpokládejme, že se snažil zjistiti úmysl francouzského velení.

27. večer má generál Lanrezac úmysl stáhnouti armádu zpět a rozčleniti ji 28. srpna na čáře Montcornet, Marle, Ribemont. Rozkazy jsou hotovy a vojska upozorněna (1. záměr).

Pro formální přání vrchního velitelství rozhoduje se pak protiútočiti na sever a podle toho činí i příslušná opatření.

Na konec generál Joffre blíže označuje směr protiofensivy, a to St. Quentin. Tím nutí generála Lanrezaca, aby 28. změnil své postavení a obrátil se čelem k St. Quentinu, t. j. k západu.

Tedy tři postupné záměry. Ústup na jih, protiútok na sever, protiútok na západ. Kdybychom šli dále až ke dni 29. srpna, viděli bychom, že opatření učiněná generálem Lanrezacem byla dosti pružná, neboť mu dovolila 29. srpna protiútočiti na sever — tedy návrat k druhému záměru.

Mohlo znáti 2. oddělení 2. německé armády tyto postupné záměry tak včas, aby si mohl generál Bülow na jejich podkladě zkonstruovati svůj vlastní manévř?

To se zdá málo pravděpodobné.

Ale i když připustíme, že by se mu to podařilo, jaký by to mělo výsledky?

Protože dva z těchto tří záměrů se neuskutečnily, dvě operace ze tří by se musely zhroutiti. Zajímavé jest, že generál Bülow 29. prováděl operaci založenou na prvním úmyslu generála Lanrezaca a proto byl také překvapen.

Ať již jde o Bülowa nebo o Lanrezaca, vždy docházíme k témuž výsledku: Úmysl nepřítele je těžko zjistiti. I tehdy, když je znám, je nebezpečné založiti svůj manévř na úmyslu, který se může každou chvíli změnit.

Jest i jiný podstatný rozdíl mezi Bülowem a Lanrezacem, na nějž třeba zvláště upozorniti, neboť se hodí do rámce naší úvahy.

Bülow je tak volný, že jej ta volnost málem znepokojuje. Vrchní velitelství nezasahuje do jeho činů. Když 27. srpna v 19 hodin 30 minut hlásil, že zůstane 28. srpna státi, možná že doufal, že vrchní velitelství dá jiný rozkaz buď jemu nebo jeho sousedům. Ale nic nedošlo. Mohl tedy míti generál Bülow ten aneb onen úmysl a změnit jej, kdy mu bylo libo. Nebylo zde jiné vůle, která by mu vnutila jiný úmysl než ten, který si vybral.

Naproti tomu Lanrezac nebyl po té stránce volný. Francouzské vrchní velitelství koordinovalo úsilí všech francouzských armád a byla to jediná vůle, která vedla francouzská vojska k vítězství na Marňě. Lanrezac zamýšlí pokračovati 28. srpna v ústupu na čáru Ribemont — Marle — Montcornet. Dostává však rozkaz protiútočiti. Lanrezac zamýšlí provést tento protiútok ve směru na sever, ale dostává rozkaz protiútočiti na západ.

Má-li se tedy hledati úmysl nepřátelského velení, bude nejlepší pátrati snad po úmyslu vrchního velitele. Aspoň pro generála Bülowa byl rozhodující úmysl generála Joffra a ne úmysl generála Lanrezaca. Naproti tomu však, kdyby se generál Lanrezac zajímal o úmysl nepřátelského velení, nebyl by proň rozhodující úmysl vrchního velitele zdrženlivého Moltkeho, nýbrž úmysl generála Bülowa.

Také generál Lanrezac nemohl usuzovati na úmysl nepřátelského velení z jednání velitelů generálovi Bülowovi podřízených. To, že první gardová divise zaujala obranné učlenění na čáře Leschelles-Buironfosse, nemělo pro Lanrezaca žádného významu, kdyby tato její akce nebyla nařízena samým Bülowem.

Generál von Hutier, velitel 1. gardové divise, ať již jednal jakkoliv, jistě že neměl v základě jiného úmyslu, než jaký mívají všichni ukáznění vojáci a jako jej měl i sám Lanrezac: provést co nejlepší rozkazy svého nadřízeného.

Ať již jde o jakéhokoli nepřitele — od prostého vojína až k nejčelnějšímu generálovi — žádný nemá jiného úmyslu. Ten, kdo sloužil aspoň nějaký čas v poli u zbraní neb u štábů divise, armád, sboru atd., ví, s jakou netrpělivostí se očekává rozkaz od nadřízeného velitelství. A tento rozkaz je vždy prováděn, ať již běží o útok, obranu neb o ústup.

Z toho tedy nyní vyplývá, že se úmysl nepřátelského velení dá těžko zjistiti a že je velice nebezpečné založiti na něm manévry. Z předešlé úvahy také vyplývá, že jediný úmysl velitele, jehož vůle je rozhodující, má nějaký význam.

Výraz sám „jaký úmysl má nepřítel“ bez přesného označení, o jakého nepřitele jde — velitele divise, pluku, roty — jest výraz postrádající naprosto smyslu.

C. Možnosti.

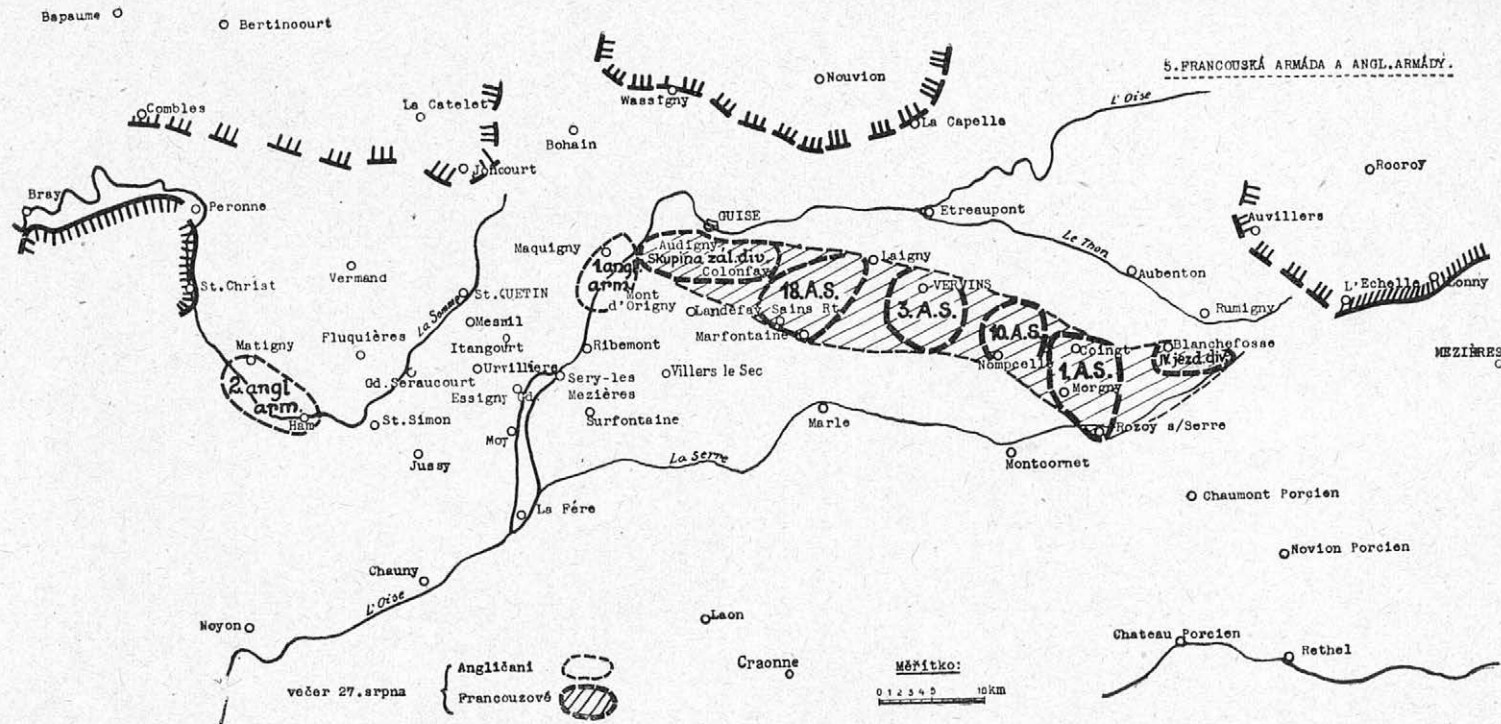
Jsem toho názoru, že možno dělati něco prospěšnějšího než hledati úmysl, který lze těžko vypátrati a který se mění. Je snazší zjišťovati, jaké jsou možnosti nepřitele v daném okamžiku, a manévry založené na těchto možnostech je daleko jistější.

Podle mého názoru neměl se generál Lanrezac, aby učinil náležitá opatření, píditi po měnlivých úmyslech generála Bülowa. Jemu by stačilo vědět, že 2. německá armáda, skládající se ze 4 armádních sborů postupuje k jihu, majíc dva armádní sbory na pravém břehu Oisy a jiné dva připravené k přechodu Oisy u Guise a odtud na východ.

To by mu umožnilo současně odhadnouti vyhlídky na úspěch jeho levého křídla a nebezpečí, hrozící pravému křídlu během akce na St. Quentin.

Těchto několik zpráv by mu dostačilo k tomu, aby mohl uvažovati o různých pravděpodobných akcích nepřitele a aby mohl předvídati odvetná opatření, jimiž by si zajistil provedení svého úkolu, ať by již manévry nepřitele byl jakýkoliv. Mohl si takto stanovit plán manévru, jehož úspěch by byl do té míry jistý, do jaké míry by byly spolehlivé zprávy, o něž by opíral své předpoklady.

Jsem toho mínění, že by i Bülowovi stačilo, kdyby věděl, že 27. večer má francouzská armáda, skládající se z více než 4 armádních sborů, své hlavní síly na čáře Courjumelles, Sains Richaumont, Vervins, Coingt a své přední stráž na řekách Oise a Thonu. Těchto zpráv by mohl s výhodou použiti pro své úvahy o možnostech ústu-

K čl. pplk. franc. gšt. Bernise.

Vojenské rozhledy, roč. IX. (1928), č. 11.

pu, obrany nebo protiútoky, kombinovanému akcemi proti pravému nebo levému křídlu.

Sám Napoleon v svých výpočtech uvažoval o možnostech svého protivníka a nikdy o jeho sklonech anebo úmyslech.

Podívejme se na př. na výpočty, které si učinil pro své tažení na Moravě r. 1805 a jež uveřejnil: „Spojenci jsou v Olomouci. Tam navždy nezůstanou, a až se hnou, buď se vzdálí nebo budou postupovati. V obou těchto všeobecně možných případech budou spojenci buď postupovati nebo ustupovati vzhledem na mé nynější postavení buď na přímé čáře nebo se od ní uchýlí napravo nebo nalevo. Jest to tedy 6 různých případů, o nichž nutno přemýšlet a které v sobě zahrnují všechny možné předpoklady.“ — A Napoleon skutečně v svých výpočtech předvídal, co by bylo nutno činiti v každém jednotlivém případě. (Generál Colin — *Les transformations de la Guerre.*)

Základ těchto předpokladů, které v sobě zahrnují všechny možnosti nepřítele ve většině případů, tvoří: mohutnost nepřátelských sil, jich umístění a jejich rozčlenění v daném okamžiku. To se také nazývá: nepřátelskou situací. Tato situace již nutně v sobě zahrnuje ony možnosti, o nichž velitel uvažuje v svých předpokladech.

Úloha 2. oddělení záležitosti prostě v zjištění situace a na tomto základě jsou tvořeny předpoklady.

Bylo to možné v tomto případě?

O tom není pochybnosti. Bylo jen třeba, aby velitel, jsa si vědom důležitosti zprávy, učinil opatření k jejímu získání. Několik leteckých průzkumů v náležitých směrech a tucet nepřátel zajatých na vhodných místech by bylo stačilo. (Vzpomeňme si, jaká byla činnost francouzského letectva před bitvou 15. července 1918 a jak si uměla francouzská šampaňská armáda každé noci opatřiti zajatce, pro něž si musila jíti přes drátěné překážky.)

II.

Odborné využití zpráv.

V předešlé kapitole bylo pojednáno o úmyslech obou protivníků z bitvy u Guise 27. srpna večer a 28. srpna ráno. Bude zajímavé podívat se na to, jak tyto úmysly byly uskutečněny.

5. francouzská armáda provedla 28. srpna pod ochranou předních stráží, stojících na Oise změnu fronty, která jí měla umožniti útočiti ve směru na St. Quentin. Šlo o operaci neobyčejně složitou a choulostivou. Stačí srovnati náčrty 2 a 3, aby bylo jasno, jak obtížné bylo provedení úkolu, před nějž byl postaven štáb 5. armády.

2. německá armáda. V 8 hodin ráno postupovaly armádní sbory stojící na pravém křídle 2. německé armády ve směru na St. Quentin. Armádní sbory levého křídla zastavily se na čáře Iron—Buiron-fosse. Bylo to provedení úmyslu 3 gen. Bülowa.

V té době dostal generál Bülow letecké hlášení, o němž jsme se zmínili v minulém článku: „V údolí řeky Oisy jsou jen slabé částice zadních francouzských vojáků.“

Sotvaže spatřil Bülow jediné toto hlášení, dává rozkaz k pronásledování znějící: „Podle leteckého hlášení má nepřítel za Oisou jen slabé síly.“

Proto měly armádní sbory na pravém křídle postoupiti až k St. Quentin a armádní sbory na levém křídle dosáhnouti čáry Laudafay, St. Richaumont na 7—8 km na jih od Oisy.

VII. armádní sbor a X. záložní armádní sbor dostihly bez jakýchkoli nesnází čáry Fluquières—Grand Serancourt—Urvilliers a vysunuly předvoje až k Ham a St. Simon.

Na levém křídle se podařilo X. armádnímu sboru a gardě zmocniti se přechodů přes Oisu. Ty byly drženy slabými předními strážemi francouzské armády. Oba armádní sbory promárnily při tom hodně času. X. armádní sbor marně se snažil od 15 hodin až do noci vyraziti a zmocniti se roviny na jih od Oisy. Proto garda, která byla za X. armádním sborem, ztratila ještě více času a proto narazily její pluky teprve na počátku noci na vážný odpor.

Bylo třeba se zastaviti. Vojska tábořila namačkaná v údolí Oisy a jejich přední částice byly na jeden, nejvýše na dva kilometry na jih od řeky.

Došlo k roztržení 2. německé armády ve dvě části. Pravé křídlo bylo o 15 km více vpředu a mezi ním a levým křídlem byla překážka — řeka.

Mrzutá situace!

2. německá armáda musila se do této situace dostat z toho důvodu, že Francouzové čelili jejímu postupu na výšinách Oisy. Manévr nařízený generálem Bülowem se zakládal na předpokladu nepřátelského ústupu a proto tedy neodpovídal skutečnosti, t. j., že se nepřítel bránil.

Tento správný předpoklad vyloučil generál Bülow ze svých úvah, dostav výše vzpomenuté letecké hlášení. Chybu nutno hledati v tom, že letecké hlášení bylo přemrštěně vykládáno.

Vykládati zprávu znamená oceňovati ji s hlediska důsledků, které z ní vyplývají. Jsou-li tyto důsledky nevyhnutelné a nutné, mají touž cenu jako zpráva sama. Nejsou-li tyto důsledky bezpečné a nevyhnutelné, nemají větší cenu než pouhé předpoklady.

Uvažujme o hlášení, které generál Bülow dostal.

„V údolí řeky Oisy jsou jen slabé zadní francouzské voje“.

Snadno lze postřehnouti, že toto hlášení přes svůj kladný ráz jest jen do určité míry přesné a že skutečnost, která byla podkladem tohoto hlášení, byla v něm již vykládána.

Co viděl pozorovatel?

Viděl jen malé nepřátelské prvky v údolí Oisy. To pozorovatel mohl tvrditi, ale víc nic.

Samotvzení, že jde jen o slabé částice, není správné. Vždyť je docela možné, že nepřítel učinil zvláštní opatření, mající za účel skrytí před zraky leteckých pozorovatelů síly shromážděné v údolí Oisy. V tom případě by pozorovatel mohl viděti jen něco málo prvků, zatím co by mu většina sil zůstala skryta.

A tvrzení, že jde jen o slabé zadní voje, jest ještě horší chybou.

Něco podobného znamená vyloučiti již předem velmi mnoho možných předpokladů.

Slabými částicemi by mohly býti:

přední stráž, jestliže se hlavní síly zastavily;

bočné voje, jestliže hlavní síly konají bočné pohyby;

předvoje při obnovení útočných akcí;

zadní voje při ústupu.

Dokud nedojdou zprávy o hlavních silách, dotud je nemožno vybrati si některý z těchto různých předpokladů závislých na situaci jádra nepřátelských sil. Zkoumati tyto předpoklady náleží jedině veliteli.

Pozorovatel sám si vyvolil jeden z těchto předpokladů a hlásil: V údolí Oisy jsou jen slabé zadní voje francouzské. Z toho plyne, že hlavní síly jsou na ústupu.

To však již není zpráva, ba ani zhodnocená zpráva, to jest již prostý předpoklad — dohad.

Bülow nepodrobil kritice tento nesprávný výklad, nýbrž naopak vyvodil z této nesprávně hodnocené zprávy ještě další závěry. Místo aby uvažoval podle ní o možnostech nepřítele, usuzoval na jeho úmysly.

Má-li nepřítel jen slabé zadní voje na Oise, znamená to, že nechce hájiti přechody přes tuto řeku, a nechce-li řeky využiti jako překážky, na níž by zadržel neb aspoň zpomalil německé pronásledování, znamená to, že zrychlil svůj ústup.

Tyto vývody nejsou však nikterak toho druhu, že by musily vyplynouti z výkladu oné původní zprávy.

Bülow to uviděl již 29. srpna, že nepřítel nepotřeboval míti hlavní síly na Oise, aby mu zabraňoval v přechodu této řeky. Viděl to u Guise a poznal to zvláště dobře na Marně, že nepřítel, který skutečně ještě není rozdrčen, nepotřebuje klásti odpor ani na té ani na oné čáře, aby zpomalil pronásledování neb je docela odrazil.

Vývody, které si učinil, nemají jiné ceny než jako pouhé předpoklady. Uskutečnění je, bylo zajisté možné — to je pravda — ale on si je vybral z mnoha jiných možných, jichž uskutečnění bylo právě tak možné.

Vyvoditi z toho, že pozorovatel viděl několik francouzských prvků v údolí Oisy, takový závěr, že je francouzská armáda na úplném ústupu, znamená zřejmé upřilišování systému, tvoření závěrů — vývodů.

Úvahou se dalo dojiti k závěrům zcela opačným. Ani jedny ani druhé nemohly míti jinou cenu než jakou mají předpoklady. Založiti manévry na některém z těchto předpokladů znamená zajistiti nepříteli výhodu překvapení v tom případě, když by uskutečnil předpoklad jiný.

2. oddělení, snažíc se dopátrati pravdy, dostane touž zprávu, jakou dostal Bülow 28. srpna ráno, a hned ji podrobí kritickému rozboru. Snaží se v ní rozlišiti pravdu od nesprávnosti, jistotu od pravděpodobnosti atd.

V tomto případě by kritický rozbor přinesl toto:

Jest j i s t é, že mezi 19. a 20. hodinou 27. byly nepřátelské prvky v údolí Oisy.

J e p r a v d ě p o d o b n é, že tyto prvky jsou slabé, neboť dnes (t. j. roku 1914) ještě málokdo se snaží ukrýti se před zraky leteckých pozorovatelů.

Pozorovatel myslí, že jde o zadní voje, leč do té doby, dokud neoznámí důvody, které ho vedou k tomu, že považuje tyto síly za zadní voje, nemá tato jeho domněnka naprosto ceny. Proto je třeba žádati od letectva dalšího přezkoušení, dalších zpráv.

Když 2. oddělení došlo k tomuto závěru, bude se moci pokusit o to zjistiti, do jaké míry toto hlášení zeslabuje pravděpodobnost některého z těchto možných předpokladů; pokračování v ústupu, zastávka, obnovení akce, bočné přesuny.

Snadno poznáme, že zpráva zřejmě neodporuje žádnému z předpokladů. Náš pokus nám nepřinese žádný výsledek.

Proto jest nutno, abychom jiným způsobem přezkoušeli zprávu, kterýžto způsob záleží v tom, že navzájem srovnáme mezi sebou zprávy vztahující se k téže věci.

V tomto případě nedošlo jich mnoho, leč tím spíše nelze přehlédnouti žádnou z nich.

27. srpna večer dodal generál Bülow od gardy hlášení, o němž bylo mluveno v předešlé kapitole a jež (v zkrácené úpravě) znělo:

„Na přední voje 2. gardové divise bylo dělostřelectvem střeleno ve Froidestres, vchod do Etreaupontu je zahrazen, výšiny u Autreppe a u Etreaupontu zdají se silně nepřitelem obsazeny.“

Hlášení získané dotykem má jistě touž cenu jako letecké hlášení. Pochází z téže doby (večer 27.), třebaže došlo o 12 hodin dříve.

Bülow přikládal kdysi tomuto hlášení určitou cenu, neboť, jak jsme viděli, použil ho za podklad k svému úmyslu 3 seskupení levého křídla k středu.

On by mu i nadále přikládal víru, kdyby si byl býval nezbudoval skutečný román z přemrštěné zprávy dodané mu letectvem. Tyto dvě zprávy, které si v základu neodporují, jedna získaná letectvem, druhá dotykem, vzbudily v něm dva odporující si dojmy.

Slabé částice v údolí Oisy mohly zcela dobře zabarikádovati vstup do Etreaupontu. Na předvoje 2. gardové divise mohlo býti zcela dobře dělostřelectvem střeleno ve Froidestres z postavení, které by nebylo v údolí Oisy, nýbrž na výšinách odtud na jih, a které by bylo kryto slabými nepřátelskými prvky umístěnými v údolí Oisy.

Konečně letecký pozorovatel špatně precisoval v svém hlášení prostor, který pozoroval, když jej definoval jen jako údolí Oisy. Je možné, že nepozoroval silně obsazené výšiny na jih od Autreppe a od Etreaupontu.

Zpráva, získaná stykem a na níž generál Bülow založil svůj úmysl 3, neztratila srovnáním svou cenu. Obezřelost, kterou u generála Bülowa vzbudila, měla býti i nadále podržena. Leč v tomto případě nedošlo ani ke kritickému zhodnocení zprávy, zaslané letectvem, ani k srovnání této zprávy se zprávami dříve došlými.

Generál Bülow podržel si v mysli jen představu o ustupujícím nepříteli.

Rozkazy pro den 29. srpna (viz náčrt 3).

Generál Lanrezac.

Večer 28. srpna vydává generál Lanrezac rozkazy pro 29. srpna.

18. armádní sbor po vyrazení z Ribemontu a ze Sery les Mézières bude postupovati na St. Quentin a jeho pravé křídlo bude chráněno 3. armádním sborem, který vyrazí z Mt. d'Origny. Útok bude kryt na levém křídle skupinou záložních divisí, která vyrazí z Moy a Hamegicourtu na Urvilliers. Dále na východ bude to 10. armádní sbor, který zabrání nepříteli v přechodu Oisy počínaje městem Guise.

1. armádní sbor — v záloze — přesune se přes Marle do prostoru La Vieville, aby byl pohotově buď podporovati útok nebo posílit 10. sbor.

4. jezdecká divise shromážděná v prostoru východně od Ver vins zajistí spojení se 4. armádou a eventuálně bude moci zahájit protiútoky proti německým proudům táhnoucím na jih.

Generál Lanrezac v okamžiku, kdy vydává rozkaz, neví ještě, že mosty u Guise a přechody přes Oisu až k Etreaupontu jsou v rukou nepřítele. Za to však má zprávy o pohyby pravého křídla 2. německé armády 28. srpna a ví také, že se německé síly hnuly k jihu ve všeobecném směru na Guise, Chigny a Englaucourt.

Učinil tedy své rozhodnutí na základě nepřesného obrazu o tehdejší situaci. Srovnáme-li však tuto nepřesnost s nepřesností gen. Bülowa, vidíme, že nebyla tak značná.

Generál Bülow.

Rozkazy, které vydal večer 28. srpna, měly za účel dostati 2. armádu až na všeobecnou linii Ham—Crecy sur Serre a odtud obklíčiti opevněný prostor La Fère.

Divise měly dosáhnouti 29. mezi 11 hod. a 11 hod. 30 min. čáry: Essigny-le-Grand, Villers-le-Sec, Parpeville, Faucouzy, Marfontaine. I. jezdecký sbor měl přejíti Sommu a Kanál a pátrati v prostoru na jih od Ham a St. Simon.

V tomto rozkaze vidíme úplně nezáměrem generála Bülowa o nepřítele. Bülow skutečně nemá o nepříteli žádného hlášení kromě onoho, jež mu zaslal 10. armádní sbor a které bylo datováno z 15 hod. 45 min.

Mluví se v něm o akcích armádního sboru na jih od řeky Guise. Velitel sboru současně tam ujišťuje, že dosáhne prostoru Ribemont asi k 9 hodině večer, a žádá, aby mu byly zaslány co nejdříve rozkazy k dobytí pevnosti La Fère.

Takovéto hlášení nebylo toho druhu, aby v generálu Bülowovi vzbudilo dojem, že francouzská armáda není na kvapném ústupu. Myslí si ovšem i dále, že v tomto prostoru jsou jen zadní voje francouzské armády a že její hlavní síly rychle ustoupily a neví se, kde vlastně jsou.

Jakákoli obezřelost byla tedy zbytečná. Každý si táhl podle svého. Postup jednotlivých kolon mezi sebou nebyl upraven a nebylo mezi nimi také žádného spojení.

Na příklad generál von Plettenberg, velitel gardy, spokojil se tím, že předepsal oběma svým divisím jen osy pochodu a nařídil jim, aby se pak shromáždily v stanovených prostorech. Generál Hutier přestal jen na tom, že nařídil oběma svým brigádám, aby byly pohotové v 7 hod. 30 min.; vzdálenost čáry údolí Oisy od čáry Faucouzy—Marfontaine nebyla totiž větší než 3 km.

Divise pravého křídla se daly na pochod, jakmile byly hotovy, a tak 14. divise započala postup již časně zrána a 19. záložní divise teprve až v 11 hodin. Tato divise se nestarala o svého souseda — divisi 10. armádního sboru, nýbrž prostě měla za to, že je na druhém břehu na téže výši. Je přirozené, že si tento svůj bok nechránila.

Veškeré pohyby předepsané pro 29. srpna měly jen jeden společný cíl, t. j. zaujmouti takové rozčlenění armády, které by usnadňovalo dobytí opevněného prostoru La Fère.

Zatím však, aniž o tom měl Bülow tušení, mezi ním a La Fère byla celá 5. armáda francouzská.

29. srpna ve 13 hodin. Generál v. Bülow jel z Etreaux, kde dříve byl jeho stan, do St. Quentinu. Když dojížděl k výšině u Homblières, narazil na francouzskou střeleckou linii.

Včas to zpozoroval a podařilo se mu utéci s přispěním několika rot, které se tudy vracely k svým tělesům. V téže době se také dozvěděl, že 19. pěší divise byla překvapena asi k 11. hodině hned po vyražení ze svých ubytovacích prostorů a že utrpěla obrovské ztráty. Kromě toho mu docházejí zprávy, že 10. záložní sbor musil se vším urychlením zavolat 2. záložní gardovou divisi na pomoc 19. záložní divisi a že tento sbor stěží odolává silnému útoku, který vyrazil od Oisy v prostoru Ribemont, Sery-les-Mézières.

Ribemont! Vždyť tam měl býti 10. aktivní armádní sbor, soudě aspoň z hlášení tohoto armádního sboru. Kde tedy může býti tento armádní sbor a kde je garda, o nichž nemá zpráv za posledních 24 hodin?

Překvapení jest úplné. — Snaží se přehlédnout situaci.

Jedno se mu zdá jistým. Mezi levým a pravým křídlem je velká mezera, a to za předpokladu, že se 10. armádní sbor, který nedosáhl Ribemontu, udržel aspoň na jižním břehu Oisy v prostoru Guise.

Čím upatí tuto mezeru?

Jezdecko, které časně zrána vyrazilo k jihu, bylo příliš vzdáleno, aby mohlo zasáhnouti. 14. pěší divise, již požádal 10. záložní armádní sbor, aby se vrátila na bojiště, odmítla tak učiniti. Byla příliš daleko a kromě toho její přítomnost v prostoru Ham za 5. jezdeckou divisi, která v této době pravděpodobně stála již v boji, bylo nutno považovati za potřebnou.

Odeslal tedy radiovou depeši adresovanou sousedovi na východě (generálu von Hausenovi — 3. armáda). Vbrzku však dostal radiotelegrafickou odpověď, že 3. armáda stojí v boji s nepřítelem, že postupuje ve směru na Novion Porcien a že musila již odmítnouti podobnou žádost 4. armády.

Zbývala mu jen 13. divise, která táhla k St. Quentinu, aby se připojila k svému armádnímu sboru. Této divisi scházela však jedna brigáda a jeden dělostřelecký oddíl, které ponechala u Maubeuge.

Přes to ji Bülow povolal, nemohla však přijíti před soumrakem. Více dělati nemohl. Zůstal bezmocným a bezbranným. Nezbýlo nic jiného než ponechat vše osudu. Není pochyby, že se oddal trpkým úvahám.

V tomto okamžiku myslil snad na letecké hlášení, jež ho osudně přivedlo k závěru, že celá francouzská armáda ustupuje. Proč nezůstal i po přijetí tohoto hlášení tak opatrným, jakým byl dříve?

Poučení, kterého se generálu Bülowovi dostalo, bylo poučením i pro nás. Zvláště je si třeba pamatovati, že pátrací orgány nesmějí hodnotiti získané zprávy s celkového hlediska. A je-li nutno vykládati zprávu, je potřebí míti rozum pohromadě.

2. oddělení, které ze zprávy vyvozuje hned předpoklad, nezaslouží si důvěry velení. To vede přímo ku překvapení a někdy ke katastrofě.

III.

Potřeba hlášení.

Překvapení generála v. Bülowa nemusilo býti tak ohromující, kdyby jeho podřízení byli více proniknuti myšlenkou, že hlášení není věcí zdvořilosti k nadřízenému, bez níž lze se obejít při vážných událostech, nýbrž že hlášení je dokumentem, jehož nutně velitelství potřebuje.

Když večer 28. Bülow vydával rozkazy pro 29. srpna, potřeboval aspoň vědět, kde jsou jeho vojska a co druhý den mohou vykonati. Potřeboval také, pokud to jen bylo možno, vědět, kde je nepřítel a jak je silný.

Zbaven těchto prvků — možnosti vlastní a možnosti nepřítelovy — mohl jíti vstříc jedině dobrodružství.

Kdo mu mohl dávatí tyto prvky, na nichž se musilo zakládati jeho rozhodnutí?

Kdo jiný mu měl říci o jeho vlastním vojsku, kde je a čeho je schopno, než jeho velitelé armádních sborů?

O nepříteli, zvláště 28. srpna, kdy nebylo jasné počasí, nemohl mu zase nikdo jiný udati přesnou čaru dotyku a hodnotu nepřátelského odporu než velitelé armádních sborů.

Je pravda, že generál Bülow věděl, že jeho pravé křídlo dosáhlo svých cílů, aniž musilo podstoupiti vážnější boje s nepřitelem.

Z levého křídla od 10. armádního sboru a od gardy dostal jen jedno hlášení, a to hlášení velitele 10. armádního sboru z 15 hodin 45 minut. Obsah tohoto hlášení jsme již uvedli. Více se v něm mluví o dobývání prostoru La Fère než o nepříteli. Dojem, který se po jeho přečtení vybaví, neodpovídá skutečné situaci.

Můžeme připustiti, že se v 15 hodin 45 minut velitel 10. armádního sboru zmýlil při oceňování síly nepřítelovy, který stál proti němu. Leč asi za dvě hodiny potom jeho 20. divise žádala 1. gardovou divisi, aby jí pomohla vyprostiti se z těžké situace, v níž byla ve Flavigny. A v noci po mnohých neplodných pokusech o získání výšin na jih od Oisy shromáždil velitel sboru své pluky v údolí řeky Oisy. Zdá se pravděpodobným, že by tento velitel armádního sboru neměl v této době již jasný pocit, že před ním stojí silný nepřítel.

Proto tím spíše byl zde důvod, aby to hlásil svému veliteli armády a řekl mu, že jeho hlášení z 15 hod. 45 min. nebylo správné!

Náčelník štábu gardového armádního sboru několikrát po válce prohlásil, že odeslal několik důstojníků s hlášením k velitelství armády, leč dílo historické skupiny německé přechází toto tvrzení mlčením a tvrdí, že Bülow nic nedostal.

Večer 28. srpna neměl velitel 2. armády — aspoň pokud se týká jeho levého křídla — nutných prvků pro své rozhodnutí, které musil učiniti pro zítřek. Positivně nevěděl, kde jsou jeho armádní sbory. Poslední zprávy, které o nepříteli měl, jsou z doby před 24 hodinami vyjma velice nedostatečné hlášení došlé od 10. armádního sboru.

Bülow však je doplní.

Viděli jsme již, jak si doplnil letecké hlášení. Mlčení svých podřízených pokusil se vyložití takto: Protože nic neříkají, znamená to, že je vše v pořádku, že nepřítel zde není a jestliže i zde jest, že jest ho zde málo. Z toho dále odvozoval, že jeho levé křídlo dostihlo vytčených cílů.

Vypracuje proto svůj rozkaz na tomto dvojím předpokladu:

1. Nepřítel na ústupu přešel již linii Ham—Crecy sur Serre. Je to přirozený důsledek omylu, v němž žil od okamžiku, kdy dostal letecké hlášení.

2. Armádní sbory na levém křídle armády dosáhly večer čary Dallon, Hancourt, Pleine-Selves, Sains-Richaumont. Takto to hlásí

těž vrchnímu velitelství. Je to další důsledek téže chyby ve vykládání zpráv.

Francouzský bajkář měl pravdu, když řekl, že za nic nestojí obrazotvornost, když není doprovázena chladným rozumem.

Znepokojující přítomnost francouzských střelců na cestě u Homblières nebyla pro Bülowa ničím jiným než výzvou, aby se vrátil k skutečnosti.

*

Aby však velitelé armádních sborů mohli hlásiti veliteli armády, potřebovali sami dostávat hlášení od svých podřízených. Vždyť v čáře dotyku neb aspoň v její blízkosti lze dosáti náležitého obrazu o situaci. A tu nutno říci, že se i u gardy tento dojem z první linie nedostal dále než na pluk.

Je dosti zajímavé, že se u tohoto velitelství setkala 29. srpna dvě různá opatření možností nepřitele, a to jedno ocenění od velitelství, druhé od prováděcích.

Tuto epizodu čerpáme ze studie majora Koeltze.

29. srpna něco málo před 8. hodinou vrátili se spojovací důstojníci 1. a 3. gardového pluku k svým plukům a přinášeli s sebou rozkaz velitele brigády. Tento rozkaz obsahoval přesně názor velitele 2. armády, neboť stálo v něm: před námi jsou jen slabé nepřátelské částice, jež je nutno zahrnati. K tomu připojil ještě gen. Kleist před oběma důstojníky: „Je třeba se připravit sice na krátký boj, ale na dlouhé pronásledování.“

Oba velitelé pluků poučení událostmi z předešlého dne jsou jiného názoru. Oba vracejí své spojovací důstojníky ke generálovi a chtějí uplatnit své námitky. Generál poukazuje na zprávy, jež dostal od divise a trvá na svých směrnicích.

Protože mlha brání jakékoli dělostřelecké přípravě a protože 2. brigáda jest ještě vzadu, odesílá princ Eitel ještě jednou svého pobočníka ke generálu Kleistovi s žádostí, aby byl útok odložen. Pobočník byl však drsně odbyt slovy: „Můžete docela dobře útočiti i bez dělostřelecké podpory na ustupujícího nepřitele.“

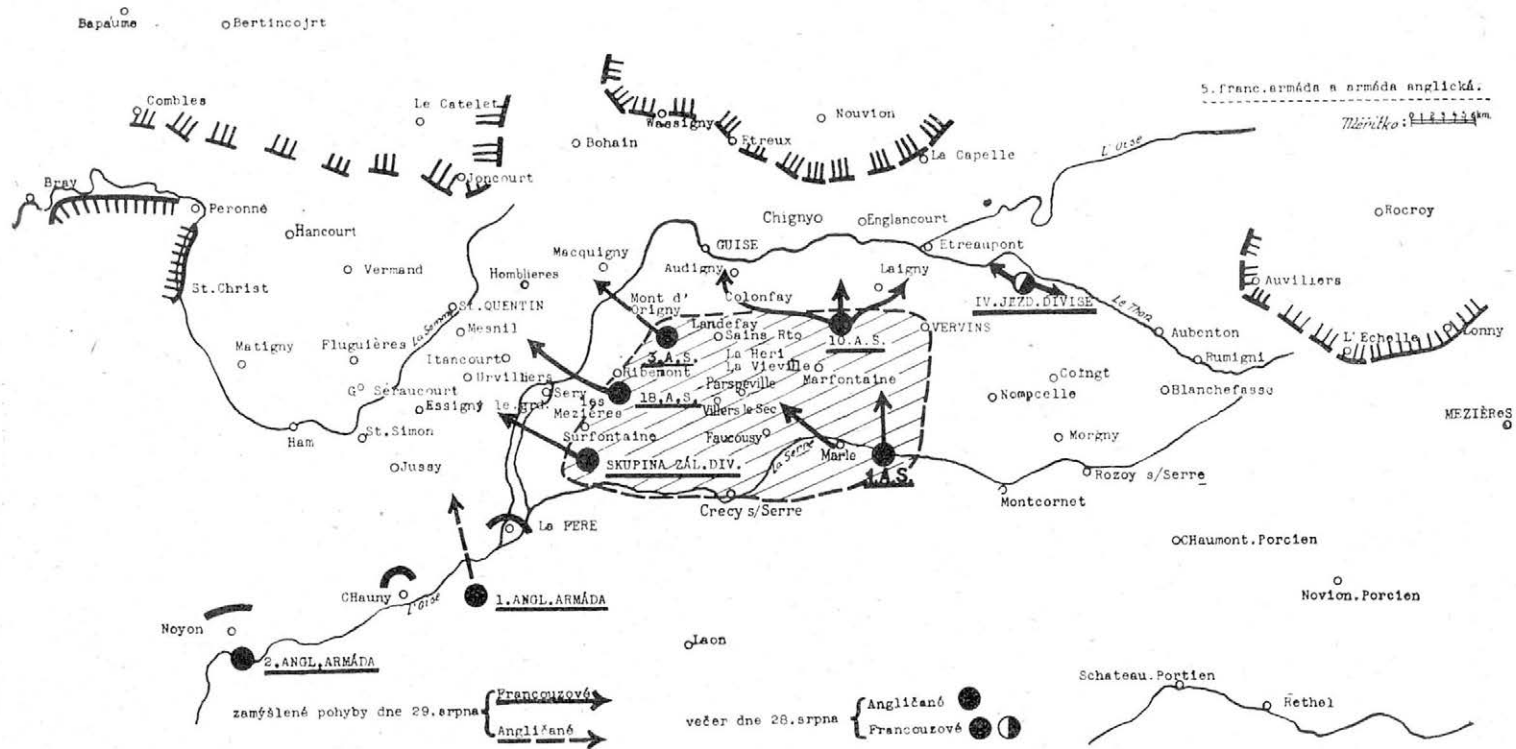
Zde na sebe narážejí dva názory, a to první názor, který vznikl z pravdivé sice, ale bujnou obrazotvorností přetvořené zprávy, a druhý názor, který je daleko přesnější, protože vyplynul z dotyku se skutečností.

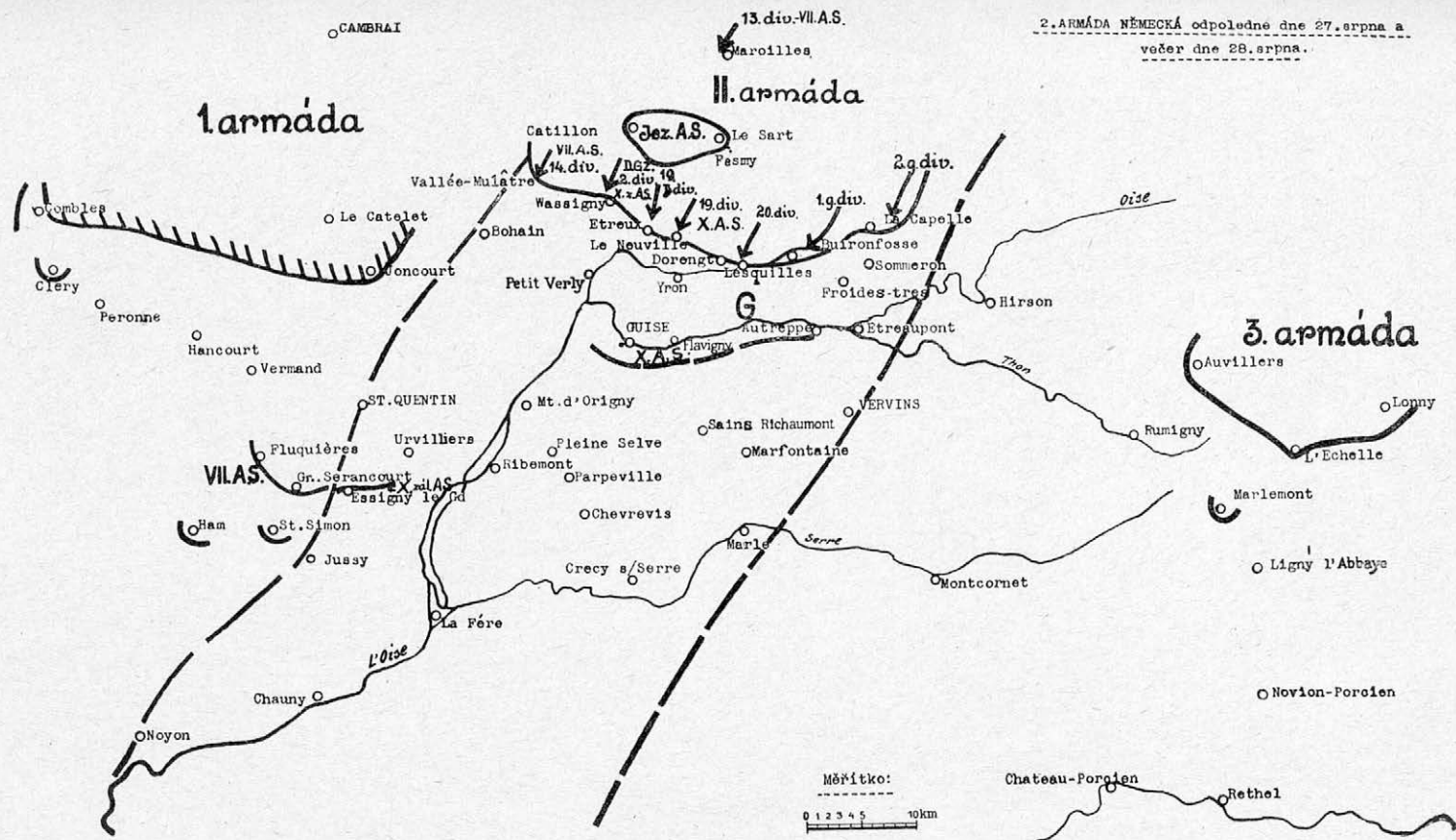
Nezáleží na tom, kdo hlášení dodá, ale jde o to, aby došlo. Hlášení může podati čistě automaticky podřízený velitel nebo může si pro něj poslati nadřízený velitel svého zmocněnce.

V tak obrovských organismech, jaké jsou armády, musí býti velitelství a vykonavatelé mezi sebou tak těsně spojeni, jako jsou v těle lidském nervový systémem spojeni orgány a mozek. Mozek, který dává popud k provádění, a orgány, které mozkou postupují vnější dojmy.

Jakmile se něco stane v nervovém systému, hned seznáme, že činnost je paralysována a že se stává bezmyšlenkovitou.

Zde je to nebezpečí, které nastává, jakmile hlášení nahoru nedocházejí. A přece snad není obtížnější zaslání hlášení nahoru než odeslání rozkaz dolů. I zde tak, jako i v jiných věcech, stačí — chtít.

K čl. pplk. franc. gšt. Bernise.

Vojenské rozhledy, roč. IX. (1928), č. 11.